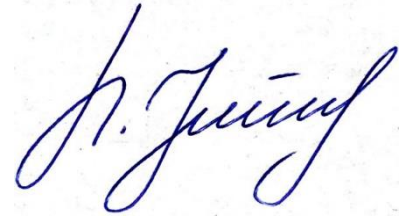

ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ

ЛЕВЧУК ІННА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 351.83:331.522.4:339.9

ЗАХИСТ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

25.00.01 – теорія та історія державного управління

КИЇВ – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті підготовки кадрів державної служби зайнятості України.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор
ВОЙТОВИЧ Радмила Василівна,
Інститут підготовки кадрів державної служби
зайнятості України,
ректор.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор
РАЧИНСЬКИЙ Анатолій Петрович,
Національна академія державного управління
при Президентові України,
учений секретар;

кандидат наук з державного управління
ЗОЗУЛЯ Валентина Олександрівна,
Баришівська районна державна адміністрація
Київської області,
голова.

Захист відбудеться 26 лютого 2021 року о 15 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, ауд. 205.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17.

Автореферат розісланий 25 січня 2021 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. З. Масик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних умовах суспільного розвитку, пошуку нових принципів та моделей геополітичної ідентифікації світу визначальним фактором стабільності його функціонування виступає людський потенціал. Внесок держав у розвиток та захист людського потенціалу, у набуття ним прогресивних знань, професійного досвіду, навичок трудової мотивації забезпечує конвертацію модерної економічної системи, в основі чого лежить практика утвердження ринкового добробуту, побудованого на антропоцентричних принципах. В умовах глобалізації з'являються нові можливості для втілення гностичного потенціалу людини, яка, навчаючись протягом усього життя, відкриває більше сфер для індивідуальної та соціальної реалізації. При цьому чітко увиразнюється детермінація між потребами роботодавців щодо розвитку інноваційних технологій та спроможністю людського потенціалу відповідати на такі потреби у формі випереджаючих дій та рішень. Мобільність виникнення можливостей, підкріплена сучасними інноваційними технологіями, стає стратегічним джерелом для конкурентоздатності людського потенціалу в сучасному глобальному світі, основою якого є боротьба за людський інтелект. Це передбачає формування нової соціально-політичної та гео економічної реальності щодо можливостей реалізації людського потенціалу з урахуванням викликів та кризових ситуацій, які зумовлюють деструктування його професійної матриці. Відповідно утворюються нові соціальні архетипи, що задають параметри розвитку, функціонування та захисту людини.

Доба тотального впливу глобалізації на розвиток сучасного світу, в тому числі України як однієї із найбільш геополітично відкритих країн, спонукає держави до розроблення новітнього інструментарію реагування на його виклики. Утвердження гностичної, методологічної і технологічної консенсусності щодо розвитку світу в умовах глобалізації створює передумови для виникнення нової практики реалізації та захисту людського потенціалу, спрямовуючи його діяльність як у сферу інтересів національної економіки, так і світового економічного простору. Це ставить питання про необхідність деталізації різних методологічних конструктів, які б дозволили простежити чітку лінію відтворення та захисту людського інтересу з точки зору його власних потреб, а не лише загальнодержавних, розроблення мультиплексних підходів та практики до забезпечення ефективності його реалізації з урахуванням національних та глобальних інтересів, забезпечення національної безпеки як предмету забезпечення стратегічного розвитку держави.

Загальнометодологічні аспекти дослідження людського потенціалу закладені у працях таких західноєвропейських учених, як: Х.Арендт, П.Друкер, Д.Еванс, М.Йонг, Дж.Кейн, Є.Лі, Б.Краус-Мойзер, Р.Кайрен, М.Кастельс, Р.Крорринг, Б.Кроузет. Аналіз глобалізації та її впливу на розвиток сучасного світу представлений у дослідницьких підходах Дж.Гейдена, А.Олсона, І.Туулі, Л.Стайнера, Дж.Конлін, Дж.Мекентоша, Х.Дж.Рейні, З.Бжезинського, Б.Баді.

У межах вітчизняних дослідницьких підходів окремі аспекти впливу глобалізації на функціонування та захист людського потенціалу представлені у

працях таких вчених, як: Є.Бородін, Т.Василевська, К.Вашенко, Р.Войтович, В.Волянський, П.Ворона, Н.Гончарук, В.Гошовська, Н.Грицяк, О.Дяків, Ю.Ковбасюк, Н.Липовська, Л. Прокопенко, А.Рачинський, В.Рижих, А.Семенченко, С.Серьогін, С.Чукут та ін.

Незважаючи на значний діапазон наукових розробок з даної проблематики комплексного дослідження державно-управлінського інструментарію захисту людського потенціалу в умовах глобалізації не здійснювалось. З огляду на це артикулюється доцільність дослідження актуальних наукових і прикладних проблем формування та реалізації людського потенціалу як структурно-функціональної складової побудови ефективної системи публічного управління. Методологічне розроблення цієї проблематики сприяє розвитку теорії державного управління, поглибленню уявлень про забезпечення конкурентоспроможності системи публічного управління в умовах глобалізації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконувалася згідно з науково-дослідною роботою з загальноінститутської теми “Розвиток ринку праці в умовах глобалізації” (державний реєстраційний номер 0118U004241) та кафедральних тем: “Управління інноваційно-інвестиційним розвитком регіону в умовах децентралізації та регіональної демократії” (ДЄ № 0118U005266), “Дослідження проблематики розвитку прямих форм демократії в Україні в умовах децентралізації” (ДЄ №01118U003560), у процесі виконання яких дослідниця виявила окремі напрями розроблення вітчизняної моделі людського потенціалу як структурного елемента зміни ресурсної конкурентоспроможності держави в умовах глобалізації, серед яких особлива увага приділялась обґрунтуванню структурних атрибутів та структурно-функціональних умов посилення ресурсної спроможності впливу людського потенціалу на інноваційний розвиток держави в сучасних умовах геополітичного розвитку.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є науково-теоретичне обґрунтування інструментарію захисту людського потенціалу в умовах глобалізації та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення процедур і технологій його реалізації в сучасних умовах суспільного розвитку. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення відповідних *завдань*:

- розкрити теоретико-методологічні засади дослідження взаємодії понять «людський капітал» та «людський потенціал» у контексті сучасних дослідницьких підходів;

- здійснити методологічну ідентифікацію сутності глобалізації та її впливу на розвиток людського потенціалу, дослідити особливості його реалізації в умовах глобалізації;

- дослідити реалізацію людського потенціалу як структурного елемента зміни ресурсної конкурентоспроможності держави в умовах глобалізації;

- охарактеризувати глобальну міграцію як структурний атрибут реалізації людського потенціалу в умовах глобалізації, на підставі цього дослідити державу як функціональний суб'єкт захисту людського потенціалу в умовах глобалізації;

– ідентифікувати освіту як структурно-функціональну умову посилення ресурсної спроможності впливу людського потенціалу на інноваційний розвиток держави в умовах глобалізації;

– конкретизувати державну політику захисту людського потенціалу як інструмент регулювання зайнятості населення України в умовах глобалізації;

– розробити оптимізаційні заходи державної політики щодо забезпечення професійної підготовки безробітних як інструмент захисту людського потенціалу в Україні та розробити інструментарій оновлення служби зайнятості як державного інституту регулювання системи захисту людського потенціалу України.

Об'єкт дослідження – людський потенціал в умовах глобалізації.

Предмет дослідження – інструментарій державного регулювання сфери захисту людського потенціалу в умовах впливу сучасних глобалізаційних процесів.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою реалізації дослідницької мети слугує використання таких загальнонаукових і спеціально-наукових методів, як: історичний (систематизовано основні дослідницькі підходи до розуміння людського капіталу та людського потенціалу в межах вітчизняної і зарубіжної науки), логічний (розкрито взаємодію понять «людський капітал» та «людський потенціал» у контексті сучасних дослідницьких підходів), опис (досліджено особливості реалізації людського потенціалу в умовах глобалізації як об'єкта наукового аналізу); порівняння (зіставлено моделі розвитку людського потенціалу в межах західноєвропейських систем державного управління та показано їх імплементацію у вітчизняну практику), аналіз (охарактеризовано людський потенціал як структурний елемент зміни ресурсної конкурентоспроможності держави в умовах глобалізації), синтез (здійснено аналіз глобальної міграції як структурного атрибуту реалізації людського потенціалу в умовах глобалізації), дедукція (розкрито сутність держави як функціонального суб'єкта захисту людського потенціалу в умовах глобалізації), узагальнення (охарактеризовано освіту як структурно-функціональну умову посилення ресурсної спроможності впливу людського потенціалу на інноваційний розвиток держави в умовах глобалізації), моделювання (запропоновано моделі державної політики захисту людського потенціалу як інструмент регулювання зайнятості населення України в умовах глобалізації), аналітичний (ідентифіковано оптимізаційні заходи державної політики щодо забезпечення професійної підготовки безробітних як інструмент захисту людського потенціалу в Україні), аксіоматизації (охарактеризовано діяльність служби зайнятості як державного інституту регулювання системи захисту людського потенціалу України в умовах глобалізації), аналогії (розкрито інструментарій захисту людського потенціалу України в умовах глобалізації).

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, нормативно-правові акти й директивні документи, які стосуються питань людського потенціалу та глобалізації. На цій основі обґрунтовано необхідність розроблення вітчизняної моделі його захисту як оптимізаційного інструменту реалізації публічного управління в Україні. У

цілому дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході, враховуючи дотичність розглянутих питань з різних наукових дисциплін та їх інтегрованість.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні інструментарію захисту людського потенціалу в умовах глобалізації та розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення процедур і технологій його реалізації в сучасних умовах суспільного розвитку, що конкретизовано у таких наукових положеннях, де:

уперше:

досліджено реалізацію людського потенціалу в умовах глобалізації, відповідно до чого розкрито його структурні елементи, атрибути та умови посилення ресурсної спроможності впливу на інноваційний розвиток держави; встановлено залежність конкурентоспроможності держави від людського потенціалу та перетворення його на ресурсний капітал її розвитку в умовах глобалізації, з урахуванням соціально-демографічних умов, які сприяють зміцненню людського потенціалу, включаючи чисельність зайнятого та безробітного населення;

удосконалено:

концепцію обґрунтування зміни методологічної й аксіологічної лінії стратегічного призначення людського потенціалу у розвитку держави в умовах глобалізації, коли держава змушена впроваджувати форсовану політику антропоцентризму як стратегічного пріоритету «повернення» до традиційної ролі людини у процесах суспільного розвитку, що свідчить про зміну методологічних і технологічних пріоритетів публічної політики держави у ставленні до інтелектуального потенціалу, формування та розвитку його творчої синергії;

підхід до розуміння сутності понять людського капіталу та людського потенціалу в умовах глобалізації, відповідно до якого ідентифіковано: людський капітал як сукупність гностичних і практичних здібностей людини (інтелект, уміння, навички; спеціальні знання, ресурси та здібності), що є визначальним критерієм прискорення соціально-економічного розвитку держави; людський потенціал як сукупність фізичних і духовних сил людини, які сприяють досягненню індивідуальних і суспільних цілей, що відображає загальнометодологічний контекст реалізації суб'єктних функцій людини у різних сферах суспільного життя;

методологію розмежування понять «людський капітал» та «людський потенціал», яка лежить у площині індивідуального та зовнішнього впливу функціонування ресурсного простору людини: якщо людський потенціал визначається виключно індивідуальною спроможністю людини змінити свій особистісний простір, то людський капітал безпосередньо потребує залучення зовнішніх факторів щодо розвитку здібностей людини; встановлено, що критеріальна відмінність між категоріями «людський капітал» та «людський потенціал» лежить у площині вроджених та набутих здібностей людини щодо її реалізації в системі суспільних відносин;

ідентифікацію освіти як структурно-функціональної умови посилення ресурсної спроможності людського потенціалу щодо забезпечення інноваційного

розвитку держави в умовах глобалізації, на підставі чого показано детермінований зв'язок освіти та продуктивності праці, залежності геостратегічної могутності держави від показників інноваційного розвитку суспільства; розроблено низку інституційних дій, які слугують запровадженню стратегії інноваційного розвитку держави та попередженню ризиків розвитку людського потенціалу в умовах глобалізації. Це: оптимальність політики інвестицій у людський капітал та його мобільність; динаміка розвитку інтелектуального потенціалу; вплив різних інститутів на процес формування й розвитку трудового та інтелектуального потенціалу людини; збереження інтелектуального потенціалу кадрів;

набули подальшого розвитку:

ідентифікація глобалізації як інструментарію реалізації еталонної політики певної сукупності держав, які відстоюють своє право на домінування у новій геополітичній конструкції глобального світу. Ці держави, справляючи відповідний тиск на усталену глобальну конструкцію сучасного світу, порушують національний суверенітет інших держав, унаслідок чого відбувається деконструкція їх національної автономності, а відтак розмивається сфера національного та глобального;

конкретизація особливостей реалізації людського потенціалу в умовах глобалізації. На підставі цього доведено, що сучасні глобалізаційні процеси, диверсифікуючи традиційну цінність людського потенціалу, спонукають до пошуку нової формули його захисту, на яку впливають певні фактори: внутрішні, що стосуються мотивації, відносин у колективі, методології реалізації кадрової політики, та зовнішні, які стосуються змісту державної соціальної політики, рівня добробуту суспільства, відповідно до чого методологія розвитку людського потенціалу в добу глобалізації має базуватись на результативній політиці держави, яка має забезпечити обов'язковий статус працевлаштування громадян; виявлено, що в умовах глобалізації людський потенціал зазнає внутрішньо інституційної деконструкції функціонування у тому напрямку, який формує новий «ціннісний рівень» його функціонування, що нівелює традиційну шкалу його об'єктивного впливу на суспільний розвиток. Відповідно визначальними показниками його спроможності виступають: 1) працездатність, 2) спроможність до інновацій та 3) здатність до навчання» як аксіоматичні показники, які визначають технологічні прийоми діяльності держави у сфері реалізації політики управління та захисту людського потенціалу;

підхід до визначення сутності глобалізації та її впливу на розвиток людського потенціалу, на основі чого виявлено глибинну суперечливість її ідентифікації, наведено складний спектр подій, факторів і тенденцій щодо встановлення нового світового порядку, запровадження нових трендів стосовно інституціоналізації та деінституціоналізації у різних сферах суспільного життя;

вивчення глобальної міграції як структурного атрибуту реалізації людського потенціалу в умовах глобалізації, як процесу переміщення, яке відбувається між континентами, охоплює кілька держав, істотно впливаючи на соціально-економічний та демографічний розвиток міст і країн; систематизовано фактори, що впливають на її розгортання в сучасному світі: економічні (наявність

кращих робочих місць, вищий рівень заробітної плати, низькі податки в країні в'їзду); соціальні (можливість отримання якісної освіти або підвищення кваліфікаційного рівня в іншій державі); мобілізаційні (розвиток транспортної інфраструктури, що створює умови для мобільного переміщення населення між різними частинами світу); виявлено: політичний ефект (міграція для держав, які направляють свій людський потенціал, і тих, які його приймають, дає можливість інституційно поглибити інтеграцію між національними ринками праці); економічний ефект (стосується не лише поповнення й оновлення трудових ресурсів певної держави, але й слугує «рівномірності заселення територій держав», що змінює етнічний склад держави, формуючи цілі етнічні квартали, ізольовані від зовнішнього світу).

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці теоретико-методологічних і практико-прикладних положень, оформлених у конкретні пропозиції, які можуть бути реалізовані й закладуть основу формування оптимізаційної моделі взаємодії державного та громадського контролю як інструменту реалізації публічного управління в сучасних умовах суспільного розвитку.

Наукові висновки та теоретичні положення дисертаційної роботи фактично доведені до рівня конкретних пропозицій і практичних рекомендацій для використання в галузі державного управління. Зокрема, результати дослідження були використані в практичній діяльності Національного агентства кваліфікацій (довідка про впровадження від 28.08.2020 № 01/01-12/267-1), Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського союзу (довідка про впровадження від 14.09.2020 № 02/94-20), Головного управління Держгеокадастру у Київській області (довідка про впровадження від 26.10.2020 р. № 31-10-0.53-14817/2-20) та Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України (довідка про впровадження від 12.10.2020 р. № 558/00/20).

Розроблені теоретико-практичні положення, висновки та рекомендації можуть бути використані: у дослідженнях, програмах та проектах відповідних органів державної влади, науково-дослідних інститутах, навчальних закладах та структурах підвищення кваліфікації щодо питань захисту людського потенціалу в умовах глобалізації. Запропоновані теоретичні положення та практичні рекомендації можуть також становити оптимізаційну основу реалізації державної політики захисту людського потенціалу як інструменту регулювання зайнятості населення України в умовах глобалізації.

Особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, які характеризуються новизною і становлять цінність для розвитку науки державного управління, отримані автором самостійно.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи були презентовані та обговорені на: II науково-практичній конференції «Інноваційні наукові дослідження: світові тенденції і регіональний аспект» (м. Херсон, 2020 р.), міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Розвиток освіти, науки і бізнесу» (м. Дніпро, 2020 р.), III Всеукраїнській інтернет-конференції «Науково-практичне забезпечення надання публічних послуг в умовах

децентралізації» (м. Київ, 2020 р.), круглому столі «Проблематика процесу децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах» (м. Київ, 2020 р.) та Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених за міжнародною участю «Організаційно-управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України» (м. Київ, 2020 р.).

Публікації. Наукові результати дисертаційної роботи опубліковано в 11-ти наукових працях, із них 5 статей у фахових виданнях з державного управління, 1 – в зарубіжному виданні та 5 тез науково-практичних конференцій.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Її основний текст викладено на 205 сторінках, загальний – становить 226 сторінок і включає 222 найменування використаних джерел.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, ступінь її наукової розробленості, сформульовано мету та визначено завдання, об'єкт і предмет дослідження, наведено ступінь наукової новизни одержаних результатів, їх теоретичне та практичне значення, подано дані щодо апробації дисертації та публікацій, які підтверджують результати дослідження.

У **першому розділі** – *“Теоретико-методологічні засади дослідження людського потенціалу в умовах глобалізації”* – розкрито взаємодію понять «людський капітал» та «людський потенціал» у контексті сучасних дослідницьких підходів, здійснено методологічну ідентифікацію сутності глобалізації та її впливу на розвиток людського потенціалу, охарактеризовано особливості його реалізації в умовах глобалізації.

Ідентифіковано людський капітал як сукупність гностичних та практичних здібностей людини (інтелект, уміння, навички; спеціальні знання, ресурси та здібності), як соціальний актив, відповідно до якого відбувається її реалізація у суспільстві; його накопичення є визначальним критерієм прискорення соціально-економічного розвитку держави; процес формування та реалізації людського капіталу відбувається на всіх рівнях та етапах організаційної діяльності, відповідно до чого формується структура суспільних відносин; систематизовано функціональні завдання відтворення людського капіталу, які визначають стратегічну місію його у розвитку сучасних інституційних структур у різних сферах суспільного життя; доведено, що розвиток людського капіталу в державі є потужним індикатором забезпечення конкурентоспроможності держави, зміцнення її інноваційного потенціалу.

Досліджено методологію розмежування понять «людський капітал» та «людський потенціал», яка лежить у площині індивідуального й зовнішнього впливу функціонування ресурсного простору людини: якщо людський потенціал визначається виключно індивідуальною спроможністю людини змінити свій особистісний простір, то людський капітал безпосередньо потребує залучення зовнішніх факторів, щодо розвитку здібностей людини; процес формування людського потенціалу регламентується на індивідуальному рівні життєдіяльності

людини, тоді як процес формування людського капіталу завжди передбачає залучення ресурсного потенціалу суспільства та держави; показано, що критеріальна відмінність між категоріями людський капітал та людський потенціал лежить у площині вроджених та набутих здібностей людини щодо її реалізації в системі суспільних відносин, відповідно до чого людський капітал розглядається як «набута властивість людини без самої людини спільно з іншими людьми», а людський потенціал розглядається виключно як вроджена властивість, яка визначає ментальну практику життєдіяльності людини в сучасних умовах суспільного розвитку; встановлено, що людський капітал відображає загально соціальний контекст життєдіяльності людини, тоді як людський потенціал відображає суб'єктно-гносеологічний та загальнометодологічний рівень буттєвості й життєдіяльності людини, враховуючи різні аспекти, включно з екзистенційними.

Досліджено особливості реалізації людського потенціалу в умовах глобалізації як об'єкт наукового аналізу, на основі чого ідентифіковано детерміновану залежність процесів реалізації людського потенціалу, що вказує на тотальний вплив ресурсної спроможності людини на сферу матеріального й духовного виробництва, відкриває новий простір для реалізації її індивідуальної трудової творчості; окреслено особливості реалізації людського потенціалу в умовах глобалізації крізь призму володіння людьми структурними характеристиками, які необхідні їм для ефективного виконання функціональних обов'язків; визначено, що управління людським потенціалом в умовах глобалізації потребує особливих механізмів управління ним з урахуванням новітніх цивілізаційних викликів, що тим самим слугуватиме підвищенню його конкурентних переваг, інноваційності та творчості у прийнятті публічних рішень та деконструкції традиційної соціальної практики; показано, що кожна держава глобального світу, вкладаючи ресурси у виховання та освіту своїх громадян, зміцнює потенціал сфери суспільного розвитку, завдяки чому підвищуються показники національного багатства.

У **другому розділі** – *«Структурно-функціональний аналіз реалізації людського потенціалу в умовах глобалізації»* – досліджено реалізацію людського потенціалу як структурний елемент зміни ресурсної конкурентоспроможності держави в умовах глобалізації, охарактеризовано глобальну міграцію як структурний атрибут його реалізації, показано державу як функціональний суб'єкт захисту людського потенціалу в умовах глобалізації, ідентифіковано освіту як структурно-функціональну умову посилення ресурсної спроможності впливу людського потенціалу на інноваційний розвиток держав в умовах глобалізації.

Досліджено людський потенціал як структурний елемент зміни ресурсної конкурентоспроможності держави в умовах глобалізації, відповідно до чого охарактеризовано процес його формування (процес пошуку, відновлення та удосконалення високоякісних продуктивних характеристик людини, з якими вона виступає в суспільному виробництві); наведено фактори, що впливають на його розвиток: соціально-демографічні, інституційні, інтеграційні, соціально-ментальні, екологічні, економічні, виробничі, демографічні, соціально-економічні;

розроблено його індикатори, серед яких: інтелектуальна спроможність генерувати новітні «випереджаючі» знання, посилення структурно-функціональної ролі людського потенціалу в умовах глобалізації спроможності щодо забезпечення стабільності розвитку держави.

Доведено, що стратегічне призначення людського потенціалу стосовно забезпечення конкурентоспроможності держави визначається політикою її ставлення до його розвитку та захисту, оскільки держава в умовах глобалізації, вкладаючи відповідні інвестиції у розвиток людського потенціалу, створює необхідний ресурсний простір для його переміщення, в результаті чого найбільш економічно розвинені держави запроваджують особливу тоталітарну політику використання людського потенціалу. Це слугує реалізації їх власних економічних інтересів, нівелюючи при цьому економічні інтереси інших національних держав; обґрунтовано залежність конкурентоспроможності держави від людського потенціалу та перетворення його на ресурсний капітал її розвитку в умовах глобалізації, виходячи з артикуляції соціально-демографічних умов, які сприяють зміцненню людського потенціалу, включаючи чисельність зайнятого та безробітного населення, адміністративно-територіальний поділ держави, розподіл населення за галузями та секторами економіки, тривалість працездатного періоду життя людини; розроблено показники захищеності людського потенціалу в умовах глобалізації: професійна підготовка населення; стан здоров'я та культури; якість системи стимулювання праці населення; рівень інфраструктурного забезпечення сфер суспільного життя; особливості державної інтеграційної політики, яка враховує виклики глобальної міграції.

Досліджено глобальну міграцію як структурний атрибут реалізації людського потенціалу в умовах глобалізації, коли його переміщення набуває найбільш інтенсивних та різноманітних форм, що змінює саму термінологічну й методологічну парадигму розуміння міграції та зумовлює концептуальне утвердження терміна «глобальна міграція»; виявлено: *політичний* (стосується того, що міграція для держав, які направляють свій людський потенціал, і тих, які його приймають, дає можливість інституційно поглибити інтеграцію між національними ринками праці) та *економічний* (стосується не лише поповнення й оновлення трудових ресурсів певної держави, але й сприяє рівномірності заселення територій держав, що змінює етнічний склад держави, забезпечуючи формування певних етнічних кварталів, ізольованих від зовнішнього світу, що притаманне більшості європейських держав і містить ризики для виникнення сепаратизму, ксенофобії та глобальної злочинності) *ефекти* впливу глобальної міграції на реалізацію людського потенціалу; на основі аналізу впливу глобальної міграції на процеси реалізації людського потенціалу в умовах глобалізації виявлено суперечливість міграційної політики економічно розвинених держав: з одного боку, вона спрямована на обмеження міграційних потоків з бідних країн і посилення міграційної політики на основі різних критеріїв (освітніх, соціальних, географічних, етнічних), а з другого – приводить етнокультурне різноманіття мігрантів до спільного знаменника.

Ідентифіковано державу як функціональний суб'єкт захисту людського потенціалу в умовах глобалізації, що формує функціональний простір для його розвитку, створюючи йому конкурентні переваги у глобальному світі; показано, що результативність зміцнення функціональної суб'єктності держави у формі забезпечення ефективності соціальної політики проявляється через здійснення відповідного модернізаційного прориву, який означає формування «модернізаційних соціальних систем», що передбачають запровадження комплексу «неординарних рішень» стосовно розвитку ресурсного потенціалу населення; встановлено: пріоритетом розвитку національних економічних систем має виступати антропоцентрична реіндустріалізація, що спирається на людину як основного провайдера сталого економічного розвитку, в основі якого лежить запровадження новітніх технологій. Це дозволяє наростити у глобальному просторі конкурентні переваги тих держав, які імперативно дотримуються гуманітарних принципів формування та реалізації публічної політики; доведено, що запровадження методологічно й технологічно правильних пріоритетів держави дозволяє досягти високих показників соціально-економічного розвитку суспільства, які визначаються рівнем соціального оновлення ресурсних технологій діяльності людини; обґрунтовано, що основним призначенням держави стосовно захисту людського потенціалу в умовах глобалізації має виступати запровадження інструментарію реалізації рівних можливостей людей, створення належних умов для їх реалізації та захисту, що слугуватиме формуванню людського потенціалу нового інноваційного типу.

Освіту розглянуто як стратегічний актив людського потенціалу, який є визначальним фактором розвитку інноваційних перспектив держави; розкрито розуміння гуманітарного призначення освіти, відповідно до якого її призначенням є не лише накопичення і передавання знань наукового і соціального порядку, а й формування інтелектуального потенціалу держави. З огляду на це обґрунтовано проведення результативної освітньої політики, спрямованої на створення умов для надання якісних та мобільних знань, які сприятимуть розвитку людського потенціалу; виявлено зміну соціальної ролі та функціонального призначення освіти у розвитку сучасного світу й посиленні інноваційної спроможності держави, що визначає її здатність продукувати новітні ідеї й технології, які забезпечать глобальну трансформацію сучасного світу; наведено методологічні зрізи розуміння освіти як феномену зміцнення безпекового середовища держави, сталість якого визначає показники її інноваційної спроможності. На підставі цього показано людський капітал як сукупну інституційну матрицю, що включає інтегрованість знань, умінь та навичок, які формують його компетентнісну структуру, що забезпечує створення нових інноваційних продуктів, від яких залежить розвиток та конкурентність держави у світі; встановлено, що держава з метою гарантування інноваційного розвитку має забезпечити ефективність функціонування освітнього простору, блокуючи ендogenous та екзогенні виклики розвитку глобального світу.

У **третьому розділі** – *«Інструментарій захисту людського потенціалу України в умовах глобалізації»* – конкретизовано державну політику захисту людського потенціалу як інструмент регулювання зайнятості населення України

в умовах глобалізації, розроблено оптимізаційні заходи державної політики щодо забезпечення професійної підготовки безробітних як інструмент захисту людського потенціалу в Україні та розроблено інструментарій оновлення служби зайнятості як державного інституту регулювання системи захисту людського потенціалу України.

Охарактеризовано державну політику захисту людського потенціалу, яка виступає інструментарієм регулювання зайнятості населення України в умовах глобалізації. Доведено, що політика захисту людського потенціалу як інструментарій регулювання зайнятості населення України в умовах глобалізації передусім має бути спрямованою на створення належних умов для відтворення затребуваного ринком праці персоналу, необхідного для забезпечення сталого розвитку держави. На підставі цього сформоване стратегічне призначення людського потенціалу, дієздатність та інноваційна спрямованість діяльності якого створює передумови для ефективності ресурсного забезпечення держави. Розроблено механізми, що мають слугувати зміцненню ресурсного простору людського потенціалу України в умовах глобалізації: нарощування людського потенціалу у сфері науки, освіти, технологій та інновацій; підвищення інноваційної активності бізнесового середовища; формування «інноваційної держави»; сталий розвиток сектору інноваційних досліджень і розробок, який передбачає побудову оптимальної інституційної структури; створення технопарків як організаційно-інституційного механізму здійснення інноваційної діяльності.

Розроблено оптимізаційні заходи державної політики щодо забезпечення професійного навчання безробітних як інструмент захисту людського потенціалу в Україні. При цьому професійне навчання показано через основні складові елементи: професійну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації та стажування безробітних, що слугують реалізації активної політики зайнятості, яка забезпечує стратегічний ефект для стабільності економічного розвитку держави в умовах глобалізації; встановлено, що професійне навчання, забезпечуючи адаптацію людського потенціалу до нових викликів часу, є важливим елементом накопичення знань і навичок, необхідних для стабільної життєдіяльності людини та розвитку держави, зміцнення її конкурентоспроможності. Професійне навчання, слугуючи підвищенню конкурентоспроможності людського потенціалу в межах сучасного ринку праці – як національного, так і глобального, – змінює мотиваційну структуру його діяльності, мінімізуючи показники його внутрішньої та зовнішньої міграції.

Обґрунтовано необхідність перетворення професійного навчання на пріоритет соціально-економічної політики держави, що сприятиме зайнятості населення, найбільш повному використанню трудового потенціалу, соціальному захисту його від безробіття; доведено: процедури професійного навчання безробітних мають чітко корелюватись із запитом вітчизняного ринку праці у конкретних професіях, що спрощувало б умови й можливість їх працевлаштування; встановлено необхідність запровадження інструментарію додаткової освіти, яка має здійснюватися з урахуванням умов соціально-економічного розвитку держави, забезпечуючи постійну адаптацію, перманентне підвищення кваліфікації та

професійну перепідготовку персоналу протягом усього його трудового життя відповідно до потреб ринкової економіки; систематизовано соціально-психологічні фактори, які негативно впливають на ефективність професійного навчання безробітних: вибір пасивної позиції щодо пошуку роботи; небажання закінчувати курс професійного навчання (з різних причин); після закінчення навчання неможливість, а іноді просто відсутність бажання працевлаштуватися.

Досліджено Службу зайнятості як державний інститут регулювання системи захисту людського потенціалу України в умовах глобалізації, що виступає стратегічним інститутом забезпечення державного регулювання ринку праці та зайнятості населення з урахуванням внутрішніх і зовнішніх умов розвитку та життєдіяльності людського потенціалу держави; виявлено функціональну розмитість сфери зайнятості населення внаслідок технологічної деструктурованості сфери інституційної діяльності служби зайнятості; класифіковано основні функції служби зайнятості, що сприяють результативності захисту людського потенціалу в умовах глобалізації: зовнішня (забезпечення кращої організації ринку праці як невід'ємної частини національної програми досягнення і підтримки повної зайнятості) та внутрішня (розширення «позитивного виходу» із числа безробітних, перешкоджання дрейфу в тривале безробіття і мінімізація періоду пошуку роботи громадянами).

Доведено, що інституційна модернізація, яка характерна для реформаційної практики оновлення діяльності служби зайнятості в Україні, потребує функціональної деконструкції діяльності її структурного наповнення, що передбачає формування ефективної системи працевлаштування людського потенціалу шляхом запровадження дієвих методик і практик регулювання процесів його переміщення, професійного розвитку та професійного відбору, забезпечення корелятивності між вимогами ринку праці та відповідністю його кваліфікаційним характеристикам персоналу; встановлено, що служба зайнятості як інститут регулювання процесів формування і реалізації ринку праці та зайнятості населення має здійснювати стратегію захисту людського потенціалу через низку послідовних дій, враховуючи не лише стан груп ризику (які тривалий час не можуть знайти роботу), а й виконуючи мотиваційно-стимулюючу роль для людського потенціалу щодо його самозайнятості.

Обґрунтовано необхідність зміни методології діяльності служби зайнятості, що має стосуватися відповідних параметрів: (а) захист людського потенціалу та акумулювання безробіття, (б) розроблення необхідних індикативних програм професійного розвитку людського потенціалу (не лише безробітних), (в) застосування фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення ефективності зайнятості населення, (г) забезпечення активної участі в системі ринку праці працездатного населення; розроблено оцінку ефективності діяльності державної служби зайнятості за відповідними показниками (працевлаштування; професійне навчання; професійна орієнтація; організація тимчасової зайнятості населення), на підставі яких можливо оцінити якість її сервісних функцій, залежно від того, наскільки вони доступні для населення і наскільки результативно виконують свої функції із працевлаштування; визначено два функціональних рівні ефективності

діяльності служб зайнятості щодо захисту людського потенціалу, відповідно до яких вона розглядається як: інститут сприяння зайнятості населення та інститут стимулювання показників економічної активності населення.

У контексті розроблення оптимізаційного інструментарію діяльності державної служби зайнятості України в сучасних умовах суспільного розвитку щодо реалізації активної політики захисту людського потенціалу доведено доцільність «консервування ліберальних позицій» суб'єктів реалізації ринку праці, що передбачає запровадження жорстких регламентних норм захисту людського потенціалу в умовах глобалізації, блокування його впливу за межі національної системи соціально-економічного розвитку.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі розв'язано важливе наукове завдання, яке полягає в розробленні авторського підходу до обґрунтування теоретико-методологічних засад захисту людського потенціалу в умовах глобалізації, що дало змогу сформулювати такі висновки та рекомендації:

1. На підставі аналізу теоретико-методологічних засад дослідження людського потенціалу в умовах глобалізації розкрито взаємодію, тотожність та відмінність понять «людський капітал» та «людський потенціал» у контексті сучасних дослідницьких підходів, відповідно до чого ідентифіковано: людський капітал як сукупність гностичних та практичних здібностей людини (інтелект, уміння, навички, спеціальні знання, ресурси та здібності), який є визначальним критерієм прискорення соціально-економічного розвитку держави. На основі цього систематизовано функціональні завдання його відтворення, що визначають стратегічну місію останнього у розвитку сучасних інституційних структур у різних сферах суспільного життя; людський потенціал як сукупність фізичних і духовних сил людини, які слугують досягненню індивідуальних і суспільних цілей, що відображає загальнометодологічний контекст реалізації суб'єктних функцій людини у різних сферах суспільного життя; досліджено методологію розмежування понять «людський капітал» та «людський потенціал», яка стосується індивідуального та зовнішнього впливу функціонування ресурсного простору людини: якщо людський потенціал визначається виключно індивідуальною спроможністю людини змінити свій особистісний простір, то людський капітал безпосередньо потребує залучення зовнішніх факторів щодо розвитку здібностей людини; встановлено, що критеріальна відмінність між категоріями людського капіталу та потенціалу лежить у площині вроджених та набутих здібностей людини щодо її реалізації в системі суспільних відносин.

2. Здійснено методологічну ідентифікацію сутності глобалізації та її впливу на розвиток людського потенціалу, виявлено глибинну суперечливість ідентифікації, наведено складний спектр подій, факторів і тенденцій щодо встановлення нового світового порядку, запровадження нових трендів щодо інституціоналізації та деінституціоналізації у різних сферах суспільного життя; на основі систематизації дослідницьких підходів до глобалізації її визначено у формі методологічно синтезованого об'єкта характеристики процесів та явищ, серед

яких: інтенсивна боротьба за встановлення світового порядку; стрибкоподібне зростання числа і впливу міжнародних організацій; ослаблення суверенітету національних держав; поява і розвиток транснаціональних корпорацій; зростання міжнародної торгівлі; інтенсивні масові міграції та формування мультикультурних спільнот; створення планетарних ЗМІ, експансія західної культури у всі регіони світу; ідентифіковано глобалізацію як інструментарій реалізації еталонної політики певної сукупності держав, які відстоюють своє право на домінування у новій геополітичній конструкції глобального світу, в результаті чого розмивається сфера національного та глобального.

Досліджено особливості реалізації людського потенціалу в умовах глобалізації як об'єкт наукового аналізу, на основі чого встановлено, що управління людським потенціалом в умовах глобалізації потребує особливих механізмів управління ним з урахуванням новітніх цивілізаційних викликів, що слугуватиме підвищенню його конкурентних переваг, інноваційності та творчості у прийнятті публічних рішень та деконструкції традиційної соціальної практики; доведено, що сучасні глобалізаційні процеси, диверсифікуючи традиційну цінність людського потенціалу, приводять до нової формули його захисту, на яку впливають відповідні фактори: внутрішні (мотивація, стосунки в колективі, методологія реалізації кадрової політики) та зовнішні (зміст державної соціальної політики, рівень добробуту суспільства), відповідно до чого методологія розвитку людського потенціалу в добу глобалізації має базуватись на результативній політиці держави, яка повинна забезпечити обов'язковий статус працевлаштування громадян, що безпосередньо потребує безперервного вдосконалення виробничих процесів і технологій, аби вони передусім відповідали запитам людини й слугували розвитку її ресурсного потенціалу; виявлено, що в умовах глобалізації людський потенціал зазнає внутрішньо інституційної деконструкції функціонування у напрямку формування нового «ціннісного рівня» свого функціонування, який нівелює традиційну шкалу його об'єктивного впливу на суспільний розвиток, відповідно до чого визначальними показниками його спроможності виступають 1) працездатність, 2) здатність до інновацій та 3) здатність до навчання» як аксіоматичні показники, що визначають технологічні прийоми діяльності держави у сфері реалізації політики управління та захисту людського потенціалу.

3. Здійснено структурно-функціональний аналіз реалізації людського потенціалу в умовах глобалізації, досліджено його структурні елементи, атрибути та умови посилення ресурсної спроможності впливу на інноваційний розвиток держави, на підставі чого наведено фактори, які впливають на його розвиток: соціально-демографічні, інституційні, інтеграційні, соціально-ментальні, екологічні, економічні, виробничі, демографічні, соціально-економічні; розроблено його індикатори, одним із яких є інтелектуальна спроможність генерувати новітні «випереджаючі» знання; встановлено залежність конкурентоспроможності держави від людського потенціалу та перетворення його на ресурсний капітал її розвитку в умовах глобалізації, виходячи з артикуляції соціально-демографічних умов, які сприяють зміцненню людського потенціалу, та включаючи чисельність зайнятого і безробітного населення, адміністративно-

територіальний поділ держави, розподіл населення за галузями та секторами економіки, тривалість працєактивного періоду життя людини; розроблено показники захищеності людського потенціалу в умовах глобалізації: професійна підготовка населення; стан здоров'я та культури; якість системи стимулювання праці населення; рівень інфраструктурного забезпечення сфер суспільного життя; особливості державної інтеграційної політики, яка враховує виклики глобальної міграції.

4. Охарактеризовано глобальну міграцію як структурний атрибут реалізації людського потенціалу в умовах глобалізації, як процес переміщення, що відбувається між континентами, охоплює низку держав, істотно впливаючи на соціально-економічний та демографічний розвиток міст і країн; систематизовано фактори, які впливають на її розгортання в сучасному світі: економічні (наявність кращих робочих місць, вищий рівень заробітної плати, низькі податки в країні в'їзду); соціальні (можливість отримати якісну освіту або підвищити кваліфікаційний рівень в іншій державі); мобілізаційні (розвиток транспортної інфраструктури, що створює умови для мобільного переміщення населення між різними частинами світу); розвиток інформаційного суспільства, який активізує поширення міграційних процесів у глобальному світі; диспропорція демографічного розвитку сучасного світу; виявлено: політичний ефект (міграція для держав, які направляють свій людський потенціал, і тих, які його приймають, дає можливість інституційно поглибити інтеграцію між національними ринками праці); економічний ефект (стосується не лише поповнення й оновлення трудових ресурсів певної держави, але й слугує «рівномірності заселення територій держав», що змінює їх етнічний склад, призводить до формування певних етнічних кварталів, ізольованих від зовнішнього світу); виявлено суперечливість міграційної політики економічно розвинених держав: з одного боку, вона спрямована на обмеження міграційних потоків з бідних країн і посилення міграційної політики на основі різних критеріїв (освітніх, соціальних, географічних, етнічних), а з другого – приводить етнокультурне різноманіття мігрантів до спільного знаменника.

Досліджено державу як функціональний суб'єкт захисту людського потенціалу в умовах глобалізації, яка формує функціональний простір для його розвитку, створюючи йому конкурентні переваги у глобальному світі; стратегічна пріоритетність держави щодо захисту людського потенціалу в умовах глобалізації полягає у його «накопиченні та збереженні», що спонукає й мотивує людей до вдосконалення, оновлення, модернізації й адаптації своїх навичок протягом усього життя шляхом забезпечення результативності інвестування у сферу освіти, охорони здоров'я, культури; обґрунтовано необхідність формування ефективної політики щодо реалізації та захисту національного людського потенціалу, яка має сприяти таким факторам покращення індексу розвитку людського потенціалу як: зростання доходів, збільшення якості й тривалості життя населення, зміцнення його здоров'я, підвищення економічної активності; забезпечення розвитку системи освіти і науки; ефективна демографічна політика, яка слугуватиме зниженню рівня захворюваності населення, скороченню його смертності, подовженню тривалості життя.

5. Ідентифіковано освіту як структурно-функціональну умову посилення ресурсної спроможності людського потенціалу щодо забезпечення інноваційного розвитку держави в умовах глобалізації, на підставі чого показано детермінований зв'язок освіти та продуктивності праці, залежності геостратегічної могутності держави від показників інноваційного розвитку суспільства; розроблено низку інституційних дій, які слугують запровадженню стратегії інноваційного розвитку держави та попередженню ризиків розвитку людського потенціалу в умовах глобалізації: оптимальність політики інвестицій у людський капітал та його мобільність; динаміка розвитку інтелектуального потенціалу; вплив різних інститутів на процес формування і розвитку трудового та інтелектуального потенціалу людини; збереження інтелектуального потенціалу кадрів.

6. Конкретизовано державну політику захисту людського потенціалу як інструментарій регулювання зайнятості населення України в умовах глобалізації та виявлено відсутність: її чітких технологічних орієнтирів, що призвело до розбалансування центрального й місцевого рівнів публічної влади, до афірмативності участі в даному процесі інших суб'єктів; структурно-цільового бачення потреб роботодавців у відповідній кваліфікаційній структурі, яка б забезпечувала ефективність функціонування ринку праці; наведено основні її пріоритети: підвищення якості підготовки професійних кадрів та наближення професійної освіти до потреба державного і глобального ринків праці; запровадження уніфікованого підходу до оцінки професійних можливостей працівників у державному і приватному секторах та у сфері захисту людського потенціалу: а) нормативно-правового забезпечення ринку праці та зайнятості населення; б) формування системи соціально-економічних гарантій громадян у період пошуку робочих місць; в) запровадження інструментарію недопущення дискримінації у сфері зайнятості населення за віковими та етнічними ознаками; г) регулювання системи професійної адаптації громадян; д) здійснення мотивації роботодавців щодо прийняття на роботу різних груп населення, в тому числі з обмеженими можливостями.

7. Розроблено оптимізаційні заходи державної політики щодо забезпечення професійного навчання безробітних як інструмент захисту людського потенціалу в Україні: створення єдиної комплексної системи освіти, в тому числі й додаткової; вдосконалення нормативно-правової бази навчання безробітних для визначення перспектив фінансування з урахуванням змін рівня безробіття; розширення науково-дослідницької діяльності у вищих навчальних закладах з проблем навчання безробітних, використання андрогогічних методів у роботі з дорослими людьми; розвиток мережі регіональних навчальних центрів служби зайнятості як багатофункціональних установ додаткової освіти; постійний моніторинг якості освітньої послуги; на підставі цього показано професійне навчання через основні складові елементи: професійну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації та стажування безробітних, що слугують реалізації активної політики зайнятості, яка забезпечує стратегічний ефект для стабільності економічного розвитку держави в умовах глобалізації; обґрунтовано необхідність перетворення професійного навчання на пріоритет соціально-економічної політики

держави, що сприятиме зайнятості населення, найбільш повному використанню трудового потенціалу, соціальному захисту його від безробіття; доведено: процедури професійного навчання безробітних мають чітко корелюватись із запитом вітчизняного ринку праці у конкретних професіях, що спрощуватиме умови для їх працевлаштування; встановлено необхідність запровадження інструментарію додаткової освіти, яка має здійснюватися з урахуванням умов соціально-економічного розвитку держави, забезпечуючи постійну адаптацію, перманентне підвищення кваліфікації та професійну перепідготовку персоналу протягом усього трудового життя відповідно до потреб ринкової економіки.

Розроблено інструментарій оновлення служби зайнятості як державного інституту регулювання системи захисту людського потенціалу України в умовах глобалізації, яка виступає стратегічним інститутом забезпечення державного регулювання ринку праці та зайнятості населення з урахуванням внутрішніх і зовнішніх умов розвитку та життєдіяльності людського потенціалу держави; класифіковано основні функції служб зайнятості щодо результативності захисту людського потенціалу в умовах глобалізації: зовнішня (забезпечення кращої організації ринку праці як невід'ємної частини національної програми досягнення і підтримки повної зайнятості) та внутрішня (стосується «розширення позитивного виходу» із числа безробітних, перешкоджання їх дрейфу в тривале безробіття і мінімізації періоду пошуку роботи); встановлено, що служба зайнятості як інститут регулювання процесів формування і реалізації ринку праці та зайнятості населення має здійснювати стратегію захисту людського потенціалу через низку послідовних дій, з урахуванням не лише стану груп ризику (які тривалий час не можуть знайти роботу), а й виступати інститутом, який виконує мотиваційно-стимулюючу роль для людського потенціалу щодо його самозайнятості; класифіковано оптимізаційні заходи, покликані забезпечити адміністративно-модернізаційне перетворення служби зайнятості: систематизацію та впорядкування функцій служби зайнятості; посилення контролю над забезпеченням гарантій держави у сфері зайнятості населення; встановлення оптимального співвідношення між активними і пасивними заходами регулювання ринку праці; налагодження результативної взаємодії між державою та приватним сектором економіки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Левчук І.О. Глобалізація як теоретична конструкція та геополітична практика розвитку сучасного світу. *Державно-управлінські студії*. 2018. № 10 (12). URL: <https://bit.ly/2NyX3Jj>.
2. Левчук І.О. Особливості реалізації людського потенціалу в умовах глобалізації як об'єкт наукового аналізу. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 133-137.
3. Левчук І.О. Сучасна модель глобалізації як новітня деконструкція постмодерного світу. *Економіка та держава*. 2020. № 4. С. 22-26.

4. Левчук І.О. Людський капітал як методологічний артикль дослідження ресурсного потенціалу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського* : зб. наук. пр. 2020. Т. 31 (70). № 6. С. 1 -7.

5. Левчук І.О. Людський потенціал у контексті сучасних дослідницьких підходів. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2020. Вип. 20. С. 91-98.

Праці в зарубіжних виданнях

6. Levchyk. I.O. Development of human potential in the context of globalization. *Středoevropský věstník pro vědu a výzkum*. 2020. № 5 (66). P. 35-43.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

7. Левчук І.О. Концептуальна артикуляція термінології людського потенціалу у контексті сучасних досліджень. *Форум прямої демократії* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. до Дня місцевого самоврядування (м. Київ, 4 груд. 2019 р.). К. : ТОВ «Видав. дім «АртЕк», 2019. С. 313-315.

8. Левчук І.О. Стратегічна вартість розвитку людського потенціалу для стабільної життєдіяльності держави. *Інноваційні наукові дослідження: світові тенденції і регіональний аспект*: матеріали ІІ наук.-практ. конф. (м. Харків, 27-28 листопада 2020 року). Херсон : Видавництво «Молодий вчений», 2020. Ч.2. С. 55-59.

9. Левчук І.О. Сучасні тенденції розвитку людського потенціалу в умовах глобалізації. *Розвиток освіти, науки і бізнесу*: Міжнар. наук.-практ. інт.-конф. (м. Дніпро, 3-4 грудня 2020). Дніпро, 2020. С. 586-589.

10. Левчук І.О. Новий конструкт розвитку людського потенціалу в умовах глобалізації. *Проблематика процесу децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах*: матеріали доп. та тез кругл. ст. (м. Київ, 15 квітня 2020). Київ, ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2020. С. 134-137.

11. Левчук І.О. Концептуальна артикуляція термінології людського потенціалу у контексті сучасних досліджень. *Організаційно-управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України*: Всеукр. наук.-практ. конф. молод. вч. за міжнар. уч. (м. Київ, 28 жовтня 2020). Київ, ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2020. С. 326-330.

АНОТАЦІЯ

Левчук І.О. Захист людського потенціалу в умовах глобалізації. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління. – Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, Київ, 2021.

У дисертаційній роботі здійснено аналіз теоретико-методологічних засад дослідження людського потенціалу в умовах глобалізації, розкрито взаємодію, тотожність та відмінність понять «людський капітал» та «людський потенціал» у контексті сучасних дослідницьких підходів, досліджено методологію розмежування цих понять, яка лежить у площині індивідуального та зовнішнього впливу функціонування ресурсного простору людини, встановлено критеріальну відмінність між категоріями «людський капітал» та «людський потенціал».

Здійснено методологічну ідентифікацію сутності глобалізації та її впливу на розвиток людського потенціалу, відповідно до чого виявлено глибинну суперечливість її ідентифікації, наведено складний спектр подій, факторів і тенденцій щодо встановлення нового світового порядку, запровадження нових трендів стосовно інституціоналізації та деінституціоналізації у різних сферах суспільного життя. Ідентифіковано глобалізацію як інструментарій реалізації еталонної політики певної сукупності держав, які відстоюють своє право на домінування у новій геополітичній конструкції глобального світу. Досліджено особливості реалізації людського потенціалу в умовах глобалізації як об'єкта наукового аналізу, на основі чого встановлено, що управління людським потенціалом в умовах глобалізації потребує особливих механізмів управління ним з урахуванням новітніх цивілізаційних викликів.

Ключові слова: людський потенціал, людський капітал, людський ресурс, ресурсне забезпечення публічного управління, захист людського потенціалу, глобалізація, безперервне навчання, професійна освіта, додаткова освіта, модерний світ.

ANNOTATION

Levchuk I.O. Protection of human potential in the context of globalization. – On the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the candidate of sciences in public administration on a specialty 25.00.01 – the theory and history of public administration. – Institute of Personnel Training of the State Employment Service of Ukraine. – Kyiv, 2020.

In the dissertation work the analysis of theoretical and methodological bases of research of human potential in the conditions of globalization is revealed. The interaction, identity and difference of concepts of human capital and human potential in the context of modern research approaches external influence of the functioning of human resource space, established a criterion difference between the categories of human capital and human potential.

Methodological identification of the essence of globalization and its impact on human development is revealed, according to which its deep contradiction of identification is revealed, a complex range of events, factors and tendencies for establishing a new world order, introduction of new trends in institutionalization and deinstitutionalization in various spheres of public life. Globalization has been identified as a tool for implementing the reference policy of a certain set of states that defend their right to dominate the new geopolitical structure of the global world.

Peculiarities of realization of human potential in the conditions of globalization as an object of scientific analysis are investigated on the basis of which it is established that management of human potential in the conditions of globalization requires special mechanisms of its management taking into account the newest civilizational challenges. The structural-functional analysis of realization of human potential in the conditions of globalization is carried out, according to what its structural elements, attributes and conditions of strengthening of resource capacity of influence on innovative development

of the state are investigated, indicators of protection of human potential in the conditions of globalization are developed. Global migration is characterized as a structural attribute of the realization of human potential in the context of globalization as a process of movement that occurs between continents, identified factors of its spread and the effect on the functioning of the modern world. The state is studied as a functional subject of human potential protection in the conditions of globalization, which forms a functional space for its development, creating competitive advantages in the global world. the necessity of formation of: effective policy of assistance to realization and protection of national human potential which should promote such factors of improvement of an index of development of human potential as: growth of incomes, increase of quality and life expectancy of the population, strengthening of its health, increase of economic activity; ensuring the development of the education and science system.

Key words: human potential, human capital, human resource, resource provision of public administration, protection of human potential, globalization, lifelong learning, vocational education, additional education, modern world.

ANNOTATION

Levchuk I.O. Protection du potentiel humain dans le contexte de la mondialisation. Manuscrit.

Le mémoire sur le concours d'un diplôme scientifique du candidat en sciences en administration publique sur une spécialité 25.00.01 – la théorie et l'histoire de l'administration publique. – Institut de formation du personnel du Service national de l'emploi de l'Ukraine. – Kiev, 2020.

Dans le travail de thèse, l'analyse des bases théoriques et méthodologiques de la recherche sur le potentiel humain dans les conditions de la mondialisation est révélée. L'interaction, l'identité et la différence des concepts de capital humain et de potentiel humain dans le contexte des approches de recherche modernes influence externe du fonctionnement de l'espace des ressources humaines, a établi une différence de critère entre les catégories de capital humain et de potentiel humain. La politique étatique de protection du potentiel humain en tant qu'outil de régulation de l'emploi de la population ukrainienne dans le contexte de la mondialisation est concrétisée, des mesures d'optimisation de la politique étatique de formation professionnelle des chômeurs en tant qu'outil de protection du potentiel humain en Ukraine sont développées. population, la pleine utilisation du potentiel de main-d'œuvre, sa protection sociale contre le chômage. Les outils de mise à jour du service de l'emploi en tant qu'institution publique pour régler le système de protection des ressources humaines en Ukraine dans le contexte de la mondialisation, qui est une institution stratégique pour la régulation par l'État du marché du travail et de l'emploi, en tenant compte des conditions internes et externes de développement et de vie du potentiel humain.

Mots clés: potentiel humain, capital humain, ressources humaines, mise à disposition de ressources de l'administration publique, protection du potentiel humain, mondialisation, apprentissage tout au long de la vie, enseignement professionnel, enseignement complémentaire, monde moderne.

Підписано до друку 11.01.2021
Формат 148x210 мм. Обл.-вид. арк. 0,9.
Наклад 100 прим.

Свідоцтво серії ДК № 1805 від 25.05.2004
Віддруковано з оригінал-макета в Інституті підготовки кадрів державної служби
зайнятості України
03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, тел. (044) 536 -14-85